

Από τις ωραιότερες αναμνήσεις που πάντα θα ανασύρω από την παιδική μου ηλικία είναι οι εκπληκτικές βόλτες που έκανα με την αδελφή μου στον Βόσπορο. Αν και καλές μαθήτριες και από τα φωτεινά παραδείγματα του Κεντρικού Παρθεναγωγείου, δε βλέπαμε την ώρα να τελειώσει το μάθημα και να ξεχυθούμε στους δρόμους για την καθημερινή μας περιπλάνηση. Εφοδιασμένες με τις απαραίτητες προμήθειες στην τσάντα μας, διασχίζαμε τα πολύβουα σοκάκια του Πέραν ρίχνοντας ματιές στα δεκάδες καταστήματα που υπήρχαν κατά μήκος της κεντρικής λεωφόρου. Θέατρα, πρεσβείες, ξενοδοχεία, πολυτελή κτίρια, τα οποία κινούσαν το ενδιαφέρον των τουριστών, για μας αποτελούσαν οικεία εικόνα, που μας έτρεφε με την ενέργειά της.

Μας άρεσε να χανόμαστε στους δρόμους αυτούς που ένωναν τόσο διαφορετικούς μεταξύ τους πολιτισμούς, αποπνέοντας ταυτόχρονα αίσθημα ασφάλειας. Μολονότι δεν είχαμε γεννηθεί όταν έγινε ο μεγάλος ξεριζωμός της Σμύρνης, η μάνα μας ποτέ δε σταμάτησε να μας υπενθυμίζει πόσο τυχερές ήμαστε που μεγαλώναμε σε τόσο ειρηνικό κλίμα. Ο πατέρας μου συνήθιζε να λέει πως τα χρόνια που διανύαμε ήταν πιθανόν τα καλύτερα εδώ και πολύ καιρό. Τούρκοι και Έλληνες ζούσαν και εργάζονταν μαζί αρμονικά πλέον, αφήνοντας κατά μέρος τις διαφορές τους. Στην Πόλη υπήρχαν επίσης πολλοί Κούρδοι, Σύριοι και Αρμέ-

νιοι. Όλες οι εθνικότητες που ζούσαμε σ' αυτό τον τόπο νιώθαμε ότι μας ένωνε μια κοινή μοίρα, και αυτό μας είχε φέρει πολύ κοντά.

Έτοιμες πάντα για σκανταλιές, παίρναμε το τραμ και κάθε φορά σταματούσαμε σε άλλο μέρος. Συνήθως όμως καταλήγαμε στο τέρμα, στο Μπεμπέκ, άλλοτε επειδή μας έπαιρνε ο ύπνος και άλλοτε επειδή ξεχνιόμαστε από τις συζητήσεις που κάναμε στη διαδρομή.

Καθόμαστε πάντα σταυροπόδι στην προκυμαία και αγναντεύαμε τον κόλπο του Μπεμπέκ σαν να τον βλέπαμε για πρώτη φορά. Χαζεύαμε τις βάρκες, τα κότερα, τα βαπόρια της γραμμής, τις ηλικιωμένες κυρίες που απολάμβαναν το απογευματινό τους τσάι καθισμένες στα μπαλκόνια τους. Όλα έμοιαζαν τόσο συναρπαστικά, παρ' όλο που τα αντικρίζαμε καθημερινά.

Εκεί, σ' αυτό τον κόλπο, μας έφερνε η νένε μας τα καλοκαίρια, όταν ήμαστε μικρές, και βουτούσαμε με τα βρακιά μέσα στο νερό. Καθώς μέχρι να φτάσουμε είχαμε στοιβαχτεί στο τραμ ή στα ντολμούς και τα κορμιά μας είχαν γεμίσει ιδρώτα, αμέσως μόλις μπαίναμε στη θάλασσα, νιώθαμε σαν να εξαγνιζόμαστε. Η νένε μάς έβγαζε πάντα με το ζόρι από το νερό, και παρ' όλο που εκείνη μας κυνηγούσε με τις πετσέτες για να μας σκουπίσει, εμείς προτιμούσαμε να ξαπλώνουμε κατάχαμα στον ζεστό από τον ήλιο δρόμο, για να νιώθουμε τα ρεύματα του Βοσπόρου να κυνηγάνε τις σταγόνες νερού που είχαν μείνει στα σώματά μας.

Έπειτα, όταν στεγνώναμε, αρχίζαμε το παιχνίδι μας. Μετρούσαμε τα καράβια που διέσχιζαν τον Βόσπορο. Η αδελφή μου πάντα θαύμαζε τα μεγάλα πετρελαιοφόρα, τα ρωσικά αντιτορπιλικά και τα υπερωκεάνια. Εμένα πάλι την προσοχή μου τραβούσαν τα ψαροκάικα που έρχονταν από την Τραπεζούντα, τα καρβουνάδικα και τα ξεβαμμένα και φθαρμένα από το χρόνο και από τα πολλά ταξίδια φορτηγά. Δεν ξέρω γιατί, αλλά με

γοήτευε πάντα το παλιό, αυτό που φαίνεται ότι κρύβει μια ολόκληρη ιστορία πίσω του. Συχνά, στο σχολείο, όταν μας έβαζαν να γράψουμε ελεύθερο θέμα, εγώ γέμιζα το χαρτί με φανταστικές ιστορίες που εκτυλίσσονταν πίσω από τους τοίχους παλιών κτιρίων ή που αφορούσαν παλιά αμερικανικά αμάξια. Φοβάμαι όμως πως καμιά συμμαθήτριά μου δεν ενδιαφέρθηκε ποτέ για την ιστορία της Αγίας Τριάδας στην πλατεία Ταξίμ ή για το ταξίδι της σεβρολέτας του θείου μου.

Εμένα δε μου άρεσαν πολύ τα γράμματα, παρ' όλο που ήμουν μελετηρή και συμμετείχα πάντα στην τάξη. Το μυαλό μου ήταν συνέχεια στο θέατρο, στα φώτα της σκηνής, στους ηθοποιούς και στους τραγουδιστές που προκαλούσαν τις επιδοκμασίες όσων παρακολουθούσαν από τη λόζα¹. Το χειροκρότημα με έκανε να παραληρώ και να φαντάζομαι πως είμαι κι εγώ μέλος ενός θιάσου. Αρκετές φορές πρόβαρα στον καθρέφτη του σπιτιού μου πώς να υποκλινόμαι ευγενικά και σεμνά, νιώθοντας να αναψοκοκκινίζω από την ένταση. Έπειτα αισθανόμουν το αεράκι του περδέ² που κατέβαινε, σημαίνοντας το τέλος της παράστασης.

Νομίζω πως το σαράκι του καλλιτέχνη μπήκε για τα καλά μέσα μου όταν η μητέρα μου μας πήγε κάποιο καλοκαίρι να παρακολουθήσουμε ένα θίασο στον οποίο πρωταγωνιστούσε η Μαρία Παναγούλη. Η Παναγούλη τότε, το 1952, δύο χρόνια προτού πεθάνει, με είχε καθηλώσει με τη συγκλονιστική ερμηνεία της. Δεν ήταν η ομορφιά της που την έκανε να επιβάλλεται στη σκηνή, αλλά το γεγονός ότι κατάφερνε να δημιουργήσει μια μαγευτική ατμόσφαιρα την οποία μετέδιδε στο κοινό. Εκείνη τη μέρα απόλαυσα την καλύτερη Ηλέκτρα του Σοφοκλή που είχα δει ως τότε, κι αποφάσισα πως ήθελα να κατορθώσω να ανέβω

1. Θεωρείο. 2. Αυλαία.

στη σκηνή και να αποθεώνομαι από το πλήθος όπως εκείνη. Αυτή η ανάγκη μου δεν ήταν ματαιοδοξία, αλλά μια ορμητική κι ασίγαστη επιθυμία να εκφραστώ με τέτοιο τρόπο που να αγγίξω τις ψυχές των ανθρώπων.

Μόλις τέλειωσε η παράσταση, η μητέρα μου αναγκάστηκε να μας πάει στο καμαρίνι της ηθοποιού γιατί την απειλήσα κλαίγοντας πως δε θα ξαναπάω στο σχολείο αν δεν το κάνει. Κρατώντας εμένα και την αδελφή μου από το χέρι, καθώς ήμαστε ακόμα έφηβες, μας οδήγησε μέχρι εκεί. Ο υπεύθυνος δε μας άφηγε να μπούμε μέσα, κι εγώ ένιωσα να με κυριεύει απελπισία. Έτσι, άρχισα να τραγουδάω όσο πιο δυνατά και καθαρά μπορούσα. Μάλλον πρέπει να τραγούδησα αρκετά καλά, γιατί, έπειτα από λίγο, ο υπεύθυνος έπαιξε να μας εμποδίζει και η Παναγούλη βγήκε από το καμαρίνι της για να με ακούσει.

«Πώς σε λένε, κορίτσι μου;» με ρώτησε.

«Άννα Φωτεινού», είπα κοιτώντας την με θάρρος.

«Λοιπόν, Άννα Φωτεινού, σίγουρα κάποια μέρα θα κάνεις τους γονείς σου πολύ περήφανους. Η φωνή σου είναι πολύ καλή, και πρέπει αυτό το χάρισμα να το καλλιεργήσεις το συντομότερο».

Αυτή η συνομιλία με τη διάσημη Παναγούλη ήταν για πολύ καιρό θέμα συζήτησης στο σπίτι, και πάντα, σε κάθε αναφορά του περιστατικού, εγώ ήμουν η πρωταγωνίστρια. Οι γονείς μου άρχισαν να παίρνουν στα σοβαρά πλέον τη φιλοδοξία μου να ανέβω στο σανίδι και αποφάσισαν να με στείλουν για μαθήματα φωνητικής σε κάποιον διάσημο τενόρο που έμενε στο Τζιχανγκίρ. Ο κύριος Ματούς ήταν ο καλύτερος καθηγητής που θα μπορούσε να μου τύχει και επιπλέον δε ζήτησε αμοιβή για τα μαθήματα που μου έκανε. Είπε στον πατέρα μου πως μια τέτοια φωνή πρέπει να την πληρώνεις για να την απολαμβάνεις, κι όχι το αντίστροφο.

Η Μαρίκα, η αδελφή μου, ζήληψε κάπως όταν είδε πως είχα ανακαλύψει την κλίση μου και όλοι στην οικογένεια με θαύμαζαν, όμως ποτέ δεν έπαψε να με στηρίζει παρ' όλο που ήταν ένα χρόνο μικρότερη από μένα. Άλλωστε, πολύ γρήγορα φάνηκε και το δικό της ταλέντο.

Από το μάθημα των οικοκυρικών και της μαγειρικής στο παραθεναγωγείο, κατάλαβε πως η ζαχαροπλαστική ήταν το πάθος της. Δεν υπήρχε φυσικά καταλληλότερο μέρος για να ασχοληθεί με τις γλυκές της αλχημείες από τη σοκολατερί του πατέρα μας. Αρκετές φορές μέσα στην εβδομάδα πήγαινε στο εργαστήρι του μπαμπά μας, του Στέλιου, όπου πραγματικά δημιουργούσε. Πολύ σύντομα τα γλυκίσματά της άρχισαν να μωσχοπουλιούνται, και το εργαστήρι δεν προλάβαινε τις παραγγελίες. Τούρκοι, Έλληνες και Αρμένιοι έρχονταν στη σοκολατερί και ζητούσαν τα ξακουστά σοκολατάκια με πραλίνα της Μαρίκας. Γίνονταν ανάρπαστα και η φήμη τους απλώθηκε από τη μία άκρη του Βοσπόρου ως την άλλη.

Τα απογεύματα εξακολουθούσαμε να κάνουμε την καθιερωμένη μας βόλτα στο Μπεμπέκ, αν και όχι πάντα, μια και οι υποχρεώσεις ήταν πλέον περισσότερες και για τις δυο μας. Θα θυμάμαι πάντα εκείνο το φθινοπωρινό βράδυ που το είχαμε σκάσει από το σπίτι κρυφά. Είχαμε βάλει στο σάκο μας τυρόπιτα και ψωμί με κασέρι καθώς και μια σοκολάτα τυλιγμένη σε χρυσόχαρτο. Ήμαστε αποφασισμένες να δοκιμάσουμε για πρώτη φορά τοιγάρο. Είχαμε βρει τα τοιγάρα από τη νένε μας. Με κάποια πρόφαση, η αδελφή μου απασχόλησε τη νένε μας κάποια μέρα, κι εγώ εκείνη την ώρα βούτηξα δύο τοιγάρα από το πακέτο της. Σίγουρα δε θα το καταλάβαινε, αφού ποτέ της δεν τα μετρούσε.

Εκείνο το βράδυ, ξαπλωμένες κατάχαμα, ρεμβάζαμε τους προβολείς των πλοίων που φώτιζαν τον Βόσπορο. Μία συνωμο-

τική ματιά που ανταλλάξαμε ήταν αρκετή για να συνεννοηθούμε ότι η στιγμή για το τσιγάρο είχε φτάσει. Πρώτη ανέλαβα να ρουφήξω εγώ, ως μεγαλύτερη και ως ηθικός αυτουργός της ιδέας. Ο καπνός σχεδόν με έπνιξε καθώς μπήκε απότομα στα πνευμόνια μου, και η Μαρίκα άρχισε να χανανίζει κοροϊδευτικά. Την προκάλεσα να καπνίσει κι εκείνη. Η Μαρίκα, προς μεγάλη μου έκπληξη, κατέβαζε τον καπνό με τέτοια έμφυτη χάρη, λες και είχε γεννηθεί με ένα τσιγάρο στο στόμα.

Άξαφνα σηκώθηκε παίρνοντας το σοβαρό της ύφος, που δεν ήταν καθόλου ταιριαστό με το θολό από το τσιγάρο βλέμμα της.

«Εδώ και τώρα, ενώπιον αυτής της θάλασσας, των αστεριών και των ψαροκάικων, εμείς οι δύο θα δώσουμε μια υπόσχεση», είπε.

«Τι υπόσχεση;» ρώτησα παραξευμεμένη.

«Θα υποσχεθούμε πως, όπου κι αν μας οδηγήσει η ζωή, εμείς πάντα θα έχουμε η μία την άλλη. Δε θα χωρίσουμε ποτέ, για κανένα λόγο, για κανέναν ασίκη¹, για καμιά φιλοδοξία, και πάντα θα βρίσκουμε χρόνο να ερχόμαστε εδώ, σ' αυτό το μέρος».

«Πάντα μαζί», είπα συγκινημένη.

«Και πάντα ενωμένες», συμπλήρωσε η αδελφή μου.

Μετά, η Μαρίκα έσκαψε ένα λάκκο εκεί δίπλα μας κι έβαλε μέσα το βραχιόλι της.

«Έλα! Βάλε και το δικό σου μέσα».

Έκανα ό,τι μου είπε απορημένη, και την είδα να τα θάβει και τα δύο, μαζί με τα αποτσιγάρά μας.

«Εδώ είναι θαμμένη η υπόσχεσή μας, και εδώ θα μπορούμε να τη βρούμε όποτε θελήσουμε».

Ήταν γραφτό να περάσουν πολλά χρόνια μέχρι να ξαναέρθω

1. Γκόμενο.

σ' αυτό το μέρος και να ξεθάψω τις αναμνήσεις μου, όμως τώρα μπορώ να το πω, πως, όταν μεγαλώνεις, δεν υπάρχει τίποτα πιο αγνό και μαγικό από το να ξεδιπλώνεις στη μνήμη σου τέτοιες μοναδικές στιγμές!

Τρία χρόνια μετά, Σεπτέμβρης 1955

Η σημερινή μέρα προβλεπόταν υπέροχη για την Άννα. Η κοπέλα συμπλήρωνε τα είκοσί της χρόνια. Αυτά τα γενέθλια θα ήταν σίγουρα τα καλύτερα της ζωής της. Ο κύριος Ματούς, ο Αρμένης δάσκαλος της φωνητικής, της είχε υποσχεθεί ένα ρόλο σε μια όπερα του Παγκανίνι. Έπειτα από τρία χρόνια ατέλειωτων μαθημάτων και κουραστικών προβών οι κόποι της θα ανταμείβονταν και το όνειρό της θα γινόταν πραγματικότητα. Θα ανέβαινε στη σκηνή και θα ερμήνευε με όλη την ορμή και το πάθος που της προσέδιδε το νεαρό της ηλικίας. Δεν την ενδιέφερε καν αν ο ρόλος της θα ήταν μεγάλος ή μικρός· της αρκούσε που θα ανέβαινε στη σκηνή.

Ο Ματούς την είχε βοηθήσει πραγματικά όλα αυτά τα χρόνια να καλλιεργήσει τη φωνή της μέσα από διαφορετικά είδη μουσικής και ρεπερτόρια. Το είδος όμως που την κατέκτησε ήταν η όπερα. Η ταραχή που ένιωθε κάθε φορά που ερμήνευε την Τόσκα ή τη Μιζέτα στο «La Bohème» ήταν απερίγραπτη. Η μητέρα της την κορόιδευε συχνά λέγοντάς της ότι έχει νότες αντί για μάτια, και πεντάγραμμα αντί για αυτιά. Σίγουρα είχε τους λόγους της που το έλεγε αυτό, αν και χωρίς σκληρή δουλειά και απόλυτη αφοσίωση σ' αυτό που έκανε δε θα μπορούσε ποτέ να γίνει διάσημη σοπράνο.

Κοίταξε την ντουλάπα που μοιραζόταν με την αδελφή της και διάλεξε ένα όμορφο κιρμιζί φόρεμα που κολάκευε ιδιαίτερα

το σώμα της. Όταν η Μαρίκα θα ανακάλυπτε ότι της βούτηξε το φόρεμα ποιος θα την άκουγε, όμως εκείνη ήταν αποφασισμένη να το ρισκάρει. Σήμερα ήταν η μέρα της, και ήθελε να φορέσει κάτι ξεχωριστό. Έβαλε τα μπεζ παπούτσια της, χτένισε τα μακριά μαύρα μαλλιά της και έβαλε λίγο κραγιόν για να τονίσει τα χείλη της. Κατεβαίνοντας τη σκάλα άκουσε τους γονείς της που μιλούσαν για την αδελφή της και τον νεαρό Τούρκο επιχειρηματία που την είχε μεγάλο ντακά.

«Δεν μπορώ να καταλάβω αυτή την εμμονή σου, Στέλιο μου, να παντρεύσεις τη Μαρίκα μας, ειλικρινά», διαμαρτυρόταν η Σοφία, η μητέρα τους.

«Δεν έχω εμμονή. Μεγάλωσε όμως, και θα πρέπει να παντρευτεί και να κάνει τη δική της οικογένεια», απάντησε εκείνος.

«Θα παντρευτεί όταν νιώσει έρωτα για κάποιον, και όχι επειδή της το λες εσύ».

«Μα ο Χιλμί είναι καλό παιδί και την αγαπάει».

«Καλό παιδί μπορεί να είναι κι ότι την αγαπάει είναι φως φανάρι, όμως εκείνη δε νιώθει το ίδιο», επέμεινε η Σοφία.

«Τι ξέρει η Μαρίκα από αγάπη! Θα τον αγαπήσει με τον καιρό».

«Να ξέρεις ότι εγώ δε θα συμφωνήσω ποτέ να παντρευτεί η κόρη μας κάποιον, επειδή έχει λεφτά».

«Δεν είπα κάτι τέτοιο, απλά θέλω οι κόρες μας να είναι ευτυχισμένες και να μην τους λείψει ποτέ τίποτα. Άδικο έχω, βρε Σοφία μου;»

«Άδικο δεν έχεις, απλά ξεχνάς πως δε χρειάζονται χρήματα για να είναι κανείς ευτυχισμένος. Όταν σε γνώρισα, ήσουν απλά ένας ονειροπόλος νεαρός που ήθελε να γίνει ο μεγαλύτερος έμπορος σε ολόκληρο το Πέραν. Δεν είχες λεφτά ούτε για να με κεράσεις ένα σερμπέτι. Κι όμως εγώ σε αγάπησα με όλη μου την καρδιά».

«Αχ, Σοφία μου. Τέτοια μου λες και με φέρνεις τούμπα. Δίκιο είχε η μακαρίτισσα η μάνα μου πως με κάνεις ό,τι θες».

«Ας αφήσουμε τους νεκρούς τώρα εκεί που είναι. Η Μαρίκα θα παντρευτεί όταν το θελήσει. Το ίδιο και η Άννα μας», είπε η Σοφία με αποφασιστικό ύφος.

Η Άννα, που τόση ώρα άκουγε σιωπηλή τη συζήτηση των γονιών της, θέλησε να κάνει αισθητή την παρουσία της.

«Μπράβο, μανούλα μου. Γι' αυτό σ' αγαπάω τόσο πολύ. Μόνο εσύ μας καταλαβαίνεις».

«Ο μπαμπάς δεν έχει φιλάκι;» διαμαρτυρήθηκε ο Στέλιος.

«Φυσικά και έχει. Το πιο μεγάλο. Όμως δε θέλω να σκέφτεσαι παντρολογήματα και προξενιά. Ιδίως για μένα. Εγώ σκοπεύω να γίνω μεγάλη σοπράνο και να αφοσιωθώ στη μουσική».

«Βρε κακό που μας βρήκε! Ανάμεσα σε τρία θηλυκά μέσα στο σπίτι, πού να βρω το δίκιο μου! Θα με τρελάνετε!» είπε ο Στέλιος χαμογελώντας.

«Πας στο Τζιχανγκίρ, γλυκιά μου;» ρώτησε η Σοφία.

«Φυσικά, καλέ μαμά. Πού αλλού; Έχω στις τρεις μάθημα, και δεν πρέπει να αργήσω. Σήμερα ο κύριος Ματούς θα μου ανακοινώσει το ρόλο μου, τον πρώτο μου ρόλο!»

«Μπράβο σου, γαβρί μου. Μόλις γυρίσεις, θα γιορτάσουμε τα γενέθλιά σου. Θα έχει επιστρέψει και η αδελφή σου από τη σοκολατερί. Μου είπε εμπιστευτικά πως θα σου φτιάξει την πιο νόστιμη τούρτα σοκολάτα».

«Τέλεια! Φεύγω τώρα, γιατί άργησα. Θα τα πούμε το απόγευμα».

«Στο καλό», είπε η μητέρα της.

«Και κοίτα να γυρίσεις αμέσως μετά το μάθημα. Μη χαζολογάς στους βερχανέδες¹ του Εμίνονου», πρόσθεσε ο Στέλιος.

1. Στοές μαγαζιών.

«Εντάξει, μπαμπά μου».

Φεύγοντας από το σπίτι, η Άννα κατευθύνθηκε χαρούμενη προς το Τζιχανγκίρ, περνώντας, όπως κάθε φορά, μέσα από το υπέροχο πάρκο του Ταξίμ. Της άρεσε να ακολουθεί αυτή τη διαδρομή, καθώς της δινόταν η ευκαιρία να βάλει σε μια τάξη τις σκέψεις της. Και αυτή τη φορά οι σκέψεις της ήταν πολλές. Από σήμερα η ζωή της θα άλλαζε για πάντα προς το καλύτερο, και όλα αυτά τα χρωστούσε στην οικογένειά της και στον δάσκαλό της που τη στήριξαν στα άχαρα χρόνια της μελέτης.

Το σπίτι του κυρίου Ματούς δεν ήταν μακριά. Ήταν ένα υπέροχο γιαλί που η Άννα χάζευε κάθε φορά που πήγαινε για μάθημα. Χτύπησε την πόρτα του σπιτιού του με αγωνία.

«Merhaba¹. Πέρασε, παιδί μου, και χρόνια σου πολλά», την υποδέχτηκε εκείνος.

«Merhaba».

«Σήμερα, που είναι η ημέρα των γενεθλίων σου, θα πρέπει να είσαι πολύ χαρούμενη».

«Είμαι, αλλά περισσότερο για το ρόλο που μου υποσχθήκατε».

«Ανυπόμονη, όπως όλοι οι νέοι της εποχής. Καλά λοιπόν. Θα σε λυτρώσω αμέσως από την αγωνία σου, γιατί ξέρω πως, αν δεν το κάνω, δεν πρόκειται να συγκεντρωθείς στο μάθημά μας».

Η Άννα τον κοίταζε με τα μεγάλα πράσινα μάτια της, μην επιτρέποντας στον εαυτό της ούτε ανάσα να πάρει, από το φόβο ότι θα έχανε έστω και μια μικρή λέξη από όσα ήθελε να της πει ο δάσκαλός της.

«Θα ερμηνεύσεις τη Μαρένκα στην όπερα του Σμέτανα Μπέντριχ “Η πουλημένη μνηστή”. Έχει μια άρια καταπληκτική, που ταιριάζει πολύ στη φωνή σου. Πώς σου φαίνεται;»

1. «Γεια σου».

«Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Ματούς. Ελπίζω να φανώ αντάξια της εμπιστοσύνης που μου δείχνετε. Δε θα ήθελα να σας ρεζιλέψω».

«Καλό μου παιδί, δεν υπάρχει περίπτωση να με ρεζιλέψεις. Η φωνή σου είναι από τις καλύτερες που έχω ακούσει στη ζωή μου, και είμαι σίγουρος πως όλη η Πόλη θα υποκλιθεί στο ταλέντο σου, ανεξάρτητα από εθνικότητα. Έλα λοιπόν να ξεκινήσουμε την πρόβα μας, γιατί φαντάζομαι ότι θα έχεις κανονίσει να γιορτάσεις με την οικογένειά σου αργότερα».

«Ευχαριστώ, κύριε Ματούς», επανέλαβε η Άννα και τον κοίταξε με ευγνωμοσύνη.

Όση ώρα έκανε πρόβα την άρια που θα ερμήνευε, παρατηρούσε τον δάσκαλό της. Αυτός ο ταλαντούχος μουσικός τής φερόταν με τόση καλοσύνη και ανθρωπιά. Πολλές φορές τον ένιωθε σαν δεύτερο πατέρα της. Με μάνα Ρωμιά, πατέρα Αρμένη και γυναίκα Εβραία, είχε δεχτεί επιρροές από όλους αυτούς τους διαφορετικούς μεταξύ τους πολιτισμούς. Παιδιά δεν είχε κάνει, κι έτσι, από την πρώτη στιγμή, αντιμετώπισε την Άννα σαν την κόρη που δεν απόκτησε ποτέ. Το όνειρό του ήταν να την καμαρώσει σε όλες τις μεγάλες όπερες του κόσμου.

Όταν τέλειωσε το μάθημα, ήταν πια απόγευμα και παρ' όλο που η Άννα είχε υποσχεθεί στον πατέρα της να πάει κατευθείαν στο σπίτι και να μη χαζολογήσει, δεν μπόρεσε να κρατήσει την υπόσχεσή της. Η χαρά της ήταν τόσο μεγάλη που αποφάσισε να διασχίσει την αγαπημένη της γέφυρα του Γαλατά και να βρεθεί στον παράδεισο των αισθήσεων, στο Μισίρ Καρσισί, την Αιγυπτιακή Αγορά των μπαχαρικών, αλλά και στην υπαίθρια αγορά των λουλουδιών. Ο νοτιάς έφερνε στη μύτη της πολύ διαφορετικές μυρωδιές. Από τη μια ένιωθε το πιπέρι και από την άλλη μεθούσε με τους λαλέδες, αυτά τα μοναδικά λουλούδια. Θα μπορούσε να κάθεται για ώρες εκεί και να περνάει μπροστά από

τους μικροπωλητές για να οσφραίνεται τιςπραμάτειες τους. Μακάρι να ήταν μαζί της και η Μαρίκα. Σίγουρα θα αγόραζε λίγο πιπέρι για να βάλει στα σοκολατάκια της.

Με τα λίγα χρήματα που κρατούσε πάνω της, αγόρασε ένα ματσάκι άσπρους και κόκκινους λαλέδες. Τα λουλούδια αυτά θα στολίζαν το εορταστικό τραπέζι που θα είχε ετοιμάσει η μητέρα της. Όπως έβγαζε το πορτοφόλι από την τσάντα της για να πληρώσει, ακούστηκε ένας θόρυβος. Η Άννα έσκυψε στον ντουσμέ¹ για να δει τι είναι. Ένα υπέροχο σκαλιστό μενταγιόν σε σχήμα οβάλ, περασμένο σε μια λεπτοδουλεμένη αλυσίδα, είχε ανοίξει από την πτώση αποκαλύπτοντας μία φωτογραφία. Την αναγνώρισε αμέσως. Ένας φωτογράφος που είχε δει τη Μαρίκα και την Άννα, να τρέχουν χαρούμενες στην αποβάθρα το καλοκαίρι, τις είχε τραβήξει με το φακό του και τους είχε πει να περάσουν από το μαγαζί του να την πάρουν χωρίς να πληρώσουν. Η Άννα το είχε ξεχάσει τελείως, όμως, απ' ό,τι φαίνεται, η Μαρίκα πήγε και πήρε τη φωτογραφία και την έβαλε μέσα σ' αυτό το μενταγιόν. Συγκινημένη η Άννα από την τρυφερή χειρονομία της αδελφής της, φόρεσε το μενταγιόν στο λαιμό της κι αποφάσισε πως δε θα το έβγαζε ποτέ. Μέσα στην τσάντα της υπήρχε επίσης ένα μικρό σημείωμα: «Για να μας θυμάσαι πάντα!»

Η Μαρίκα περνούσε πλέον τις περισσότερες ώρες της ημέρας στη σοκολατερί του πατέρα της. Στα δεκαεννιά της, αντί να ντύνεται, να στολίζεται και να προσπαθεί να βρει γαμπρό, προτιμούσε να είναι ανάμεσα στα αλεύρια, στις σοκολάτες και στις κρέμες ζαχαροπλαστικής. Δεν ήταν ότι δεν ήθελε να παντρευτεί και να κάνει παιδιά. Το ήθελε, και μάλιστα πολύ, όμως ποτέ δε

1. Λιθόστρωτο.

γνώρισε κάποιον που να τον λαχταράει πιο πολύ από τις γλυκές τάρτες που έφτιαχνε. Όσο κι αν αυτό στενοχωρούσε τον πατέρα της, εκείνη δεν είχε σκοπό να παντρευτεί μόνο και μόνο για να αποκατασταθεί και να δείχνει καθωσπρέπει. Κάποιοι, όπως η μακαρίτισσα η νένη της, θα την έλεγαν επαναστάτρια, εκείνη όμως θεωρούσε πως ήταν απλά πιστή στα θέλω της.

Το κακό βέβαια ήταν ότι η αδελφή της η Άννα, αν και πρωτότοκη, είχε δηλώσει πως ήθελε να αφοσιωθεί στο τραγούδι για την ώρα, κι έτσι όλες οι πιέσεις για γάμο είχαν πέσει σ' εκείνη. Δυστυχώς, δε φαινόταν να νοιάζεται κανείς για τα δικά της όνειρα, ίσως γιατί δεν ήταν τόσο φαντασμαγορικά όσο της Άννας. Όπως και να το κάνουμε, είναι άλλο να φτιάχνεις γλυκά, όσο υπέροχα κι αν είναι, κι άλλο να είσαι σοπράνο.

Υπήρχε όμως και κάποιος που είχε ήδη εκδηλώσει το ενδιαφέρον του για εκείνη, και ο πατέρας της δε θα μπορούσε να αγνοήσει κάτι τέτοιο. Ο νεαρός μάλιστα που ενδιαφερόταν να την παντρευτεί είχε μια ολόκληρη σοκολατοβιομηχανία δική του, τη δεύτερη μεγαλύτερη στην Πόλη. Τέτοιους γαμπρούς δε βρίσκεις κάθε μέρα, και σίγουρα δεν τους απορρίπτεις δίχως να έχεις πολύ σοβαρό λόγο.

Ο Χιλμί ήταν ένας πραγματικά υπέροχος νέος, και κάθε κοπέλα θα ενθουσιαζόταν στη σκέψη ότι μπορεί να γίνει γυναίκα του. Η Μαρίκα όμως δεν έμοιαζε με τις άλλες Ρωμίες της ηλικίας της. Δεν ήθελε κάποιον δίπλα της που να πηγαίνει με τα νερά της και να ικανοποιεί κάθε της επιθυμία. Ήθελε μια σχέση που να έχει πάθος. Ακόμα δεν είχε βρει τον άντρα των ονείρων της, όμως δε θα σταματούσε να ελπίζει και να προσδοκά, και σίγουρα δε θα παντρευόταν τον γόνο μιας καλής και ευκατάστατης τουρκικής οικογένειας. Όχι ότι είχε κάτι με τους Τούρκους, το αντίθετο μάλιστα. Η καλύτερή της φίλη, η Νεχίρ, ήταν Τουρκάλα. Εξάλλου, ο Χιλμί, ο οποίος ήταν ξάδελφος της Νε-

χίρ, αν και Τούρκος, έμοιαζε πιο πολύ με Ρωμιό. Ήταν διαχυτικός και συνεσταλμένος ταυτόχρονα, γλεντζές και ομιλητικός. Κι ακόμη, δεν το έβαζε κάτω εύκολα. Κάθε μέρα περνούσε από τη σοκολατερί για να τη δει και να της προτείνει να βγουν έξω μαζί, και κάθε μέρα έφευγε με το ξεκάθαρο «όχι» της Μαρίκας. Παρ' όλ' αυτά, δεν έχανε το θάρρος του. Ανασυγκροτούσε τις δυνάμεις του και ξαναγυρνούσε την επομένη με μια νέα πρόταση. Αυτή η επιμονή του, που εκφραζόταν πάντα με χαριτωμένο και κομψό τρόπο, συγκινούσε τη Μαρίκα. Όμως, από τη στιγμή που γνώρισε τη μητέρα του, ακόμη και να ήθελε να τον παντρευτεί, δύσκολα θα το αποφάσιζε. Ανυπόφορη και δεσποτική γυναίκα. Δε θα ήθελε να έχει τέτοια πεθερά.

Η Έσρα, από τότε που πέθανε ο άντρας της, ανέλαβε τη διεύθυνση της επιχείρησης, του σπιτιού αλλά και του γιου της. Δυναμική γυναίκα, ήξερε καλά τι ήθελε και πώς να το αποκτήσει. Η Μαρίκα είχε καταλάβει ότι η Έσρα δεν τη συμπαθούσε καθόλου και ότι ήταν αποφασισμένη να μην τη δεχτεί ως σύζυγο του μοναχογιού της. Ο πιθανότερος λόγος αυτής της αδικαιολόγητης απέχθειας πρέπει να ήταν το γεγονός ότι η Μαρίκα ήταν Ελληνίδα και χριστιανή ορθόδοξη. Σίγουρα επιθυμούσε για τον γιο της μια μουσουλμάνα νύφη, με την οποία να μοιράζονται τις ίδιες ιδέες και τα ίδια πιστεύω.

Η Μαρίκα κοίταξε το ρολόι της. Κόντευε πέντε η ώρα. Σε λίγο θα σουρούπωνε. Σίγουρα η Άννα θα είχε βρει τώρα το μενταγιόν που της είχε βάλει κρυφά στην τσάντα της. Έλπιζε να της άρεσε η έκπληξη που της είχε ετοιμάσει για τα γενέθλιά της. Είχε σκεφτεί πάρα πολύ τι δώρο θα της έκανε, κι όταν είδε πριν από λίγο καιρό αυτό το υπέροχο μενταγιόν στο μαγαζί ενός κουγιουμτζή¹, το αποφάσισε αμέσως. Το αγόρασε και έβαλε μέ-

1. Χρυσοχόος.

σα τη φωτογραφία που αποτύπωνε το είδος της σχέσης που είχαν οι δυο τους περισσότερο από όλα τα λόγια του κόσμου. Εκείνος ο φωτογράφος στην αποβάθρα είχε πραγματικά καταφέρει, με την απλή κάμερά του, να καταγράψει την αγάπη της μιας αδελφής προς την άλλη.

Την αγαπούσε πραγματικά την Άννα. Όχι μόνο γιατί ήταν αδελφή της, αλλά και γιατί ήταν δίπλα της σε κάθε στιγμή. Όλα αυτά τα χρόνια δεν έπαψε ποτέ να τη στηρίζει και να τη βοηθάει, όπως θα έκανε μια πραγματικά καλή φίλη. Ακόμη κι όταν η Άννα αντιλήφθηκε ότι η μικρή της αδελφή ζήλεψε με την επιτυχία της στο τραγούδι, ακόμη και τότε δε θύμωσε, αλλά τη βοήθησε να ανακαλύψει τη δική της κλίση. Έτσι, χάρη στην παρότρυνση και στη διαρκή ενθάρρυνση της αδελφής της, η Μαρίκα κατάφερε να βρει κάτι που να αγαπάει, κι έτσι μπόρεσε να καταλάβει την ευφορία που ένιωθε η Άννα κάθε φορά που τραγουδούσε.

Κοίταξε μια τελευταία φορά τη σοκολατένια τούρτα που είχε φτιάξει για τα γενέθλια της αδελφής της κι ετοιμάστηκε σιγά σιγά να κλείσει το μαγαζί και να πάει σπίτι. Έκανε έναν πολύ προσεκτικό έλεγχο στο εργαστήριο για να δει μήπως είχε ξεχάσει ή παραλείψει κάτι. Δεν ήθελε να της τα ψάλει ο πατέρας της, ενώ αγωνιζόταν τόσο πολύ να κερδίσει την εμπιστοσύνη του. Πάσχιζε να του αποδείξει πως είναι ικανή να κρατάει το μαγαζί όταν εκείνος δεν μπορούσε ή είχε κάποια άλλη δουλειά. Ήθελε να αισθάνεται περήφανος για εκείνη και να την αναγνωρίσει ως αντάξια συνεχίστριά του.

Βέβαια, το ότι ο πατέρας της ήταν περήφανος για το ταλέντο της Μαρίκας το αποδείκνυε και το γεγονός ότι είχε κορνιζάρει και κρεμάσει δίπλα στην είσοδο του μαγαζιού το άρθρο που είχε δημοσιευτεί στο περιοδικό *Χαγιάι* για εκείνη. Το άρθρο έγραφε: «Η νεαρή Μαρίκα Φωτεινού έχει καταφέρει να γλυκάνει όλη την

Πόλη με τις γευστικές της δημιουργίες. Στο μικρό χρονικό διάστημα που εργάζεται στο πλευρό του πατέρα της και ιδιοκτήτη της σοκολατερί, κατάφερε, με το μοναδικό της ταλέντο, να αναδείξει την οικογενειακή επιχείρηση. Της αξίζουν συγχαρητήρια!»

Την ώρα που έψαχνε να βρει τα κλειδιά του μαγαζιού για να φύγει, άκουσε απέξω ένα δυνατό θόρυβο και άγριες φωνές. Τρομαγμένη, βγήκε έξω να δει τι συμβαίνει. Αυτό που αντίκρισε την έκανε να ανατριχιάσει. Ένα μπουλούκι από νέους, κυρίως, Τούρκους έσπαξε τις βιτρίνες από διπλανά μαγαζιά του Πέραν, φωνάζοντας «Kahrölsungianourlar!»¹ και «Yikin, kirin, gianourdur!»² Με λοστούς, σκεπάρνια, φτυάρια, ρόπαλα, τσεκούρια και σφυριά κατέστρεφαν και λεηλατούσαν τα μαγαζιά των Ρωμιών.

Σε μια άλλη γωνιά κάποια ανθρωπόμορφα τέρατα είχαν περικυκλώσει μια Ελληνοπούλα, που δε θα πρέπει να ήταν πάνω από επτά χρονών, και είχαν αρχίσει να της σκίζουν τα ρούχα ουρλιάζοντας «Αυτά παθαίνουν οι γκιαούρηδες».

Η Μαρίκα, τρομοκρατημένη, μπήκε μέσα στη σοκολατερί αφού κλείδωσε πρώτα την πόρτα. Έπειτα κρύφτηκε σε μια ντουλάπα, έχοντας πάρει μαζί της το πιο κοφτερό μαχαίρι που υπήρχε στο μαγαζί. Λουσμένη στον ιδρώτα από την αγωνία, έτρεμε μέσα στο σκοτάδι. Δεν μπορούσε να καταλάβει τι είχε συμβεί και είχαν βγει έξω στους δρόμους τόσο μανιασμένοι Τούρκοι, οι οποίοι είχαν αρχίσει να λιντσάρουν τους Ρωμιούς και να καταστρέφουν τις περιουσίες τους. Η καρδιά της χτυπούσε δυνατά και έλπιζε να ήταν εκεί ο πατέρας της να την προστατέψει. Το χέρι της είχε μουδιάσει από τη δύναμη με την οποία έσφιγγε το μαχαίρι, και το στόμα της είχε στεγνώσει. Οι

1. «Ανάθεμα στους γκιαούρηδες!» 2. «Σπάστε, γκρεμίστε, είναι γκιαούρης!»

φωνές των εξαγριωμένων Τούρκων και τα σπαρακτικά ουρλιαχτά των ομοεθνών της, οι οποίοι προσπαθούσαν να γλιτώσουν από το ξαφνικό μένος των επί δεκαετιών φίλων και γειτόνων τους, ήταν εκκωφαντικά.

Ο Στέλιος και η Σοφία Φωτεινού ασχολούνταν με τις τελευταίες ετοιμασίες για τον εορτασμό των γενεθλίων της κόρης τους όταν άκουσαν την πόρτα τους να χτυπά επίμονα.

«Ανοίξτε, μα τον Αλλάχ! Ανοίξτε γρήγορα!»

Η φωνή του Μπουλέντ, που έμενε στο διπλανό γιαλί, τους έκανε να πανικοβληθούν. Σίγουρα κάτι κακό είχε συμβεί για να τους χτυπάει με τέτοιο τρόπο την πόρτα. Δεν τα συνήθιζε αυτά ο καλοκάγαθος και ήπιος Τούρκος γείτονάς τους.

«Τι έγινε, γείτονα; Σου συνέβη κάτι κακό;» ρώτησε ανήσυχος ο Στέλιος.

«Γρήγορα, Στέλιο! Μάζεψε την οικογένειά σου και ό,τι τιμαλφή έχεις, κι ελάτε στο σπίτι μου. Δεν έχουμε χρόνο».

«Γιατί; Τι έγινε, Μπουλέντ; Με φοβίζεις!»

«Δε διάβασες την *Ισταμπούλ Εξπρές* σήμερα;»

«Όχι, δεν είχα χρόνο. Είναι τα γενέθλια της μεγάλης μου, και βοηθούσα τη Σοφία με τις ετοιμασίες. Τι έγινε;»

«Τα ξημερώματα έγινε μεγάλη έκρηξη στο τουρκικό προξενείο στη Θεσσαλονίκη, εκεί που γεννήθηκε ο Ατατούρκ. Η εφημερίδα υποστηρίζει ότι τη δουλειά αυτή την έκαναν Έλληνες τρομοκράτες. Ο λαός εδώ στην Πόλη έχει εξαγριωθεί και θέλει να κάνει αντίποινα. Ένας γνωστός μου από την κυβέρνηση μου είπε να κλειστώ στο σπίτι μου, γιατί υπάρχει σχέδιο να καταστραφούν όλα τα σπίτια και τα μαγαζιά των Ρωμιών. Ήδη έχουν ξεκινήσει οι καταστροφές και οι λεηλασίες στο Ταξίμ, και οι εξαγριωμένοι ομοεθνείς μου κατευθύνονται προς τα δω».